

ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Τώρα που πρόκειται να θεωρηθῆ τὸ Σύνταγμα ἀπὸ τὴ νέα Βουλὴ, εἶναι χρέος ἑλὼν τῶν γυναικείων ὀργανώσεων, πρὸ πάντων ἐκείνων πού ἔχουν σκοπὸ τοὺς τὴν ἐξίσωση τῶν δικαιωμάτων τῶν δύο φύλων, ἀλλὰ καὶ κάθε γυναίκα πού ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν καλυτέρευση τῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς της, τῆς ἐργασίας της, τῆς οἰκογένειάς της, νὰ ἐνδιαφερθῶν γιὰ τὴ μορφή πού θὰ πάρει αὐτὸ τὸ Σύνταγμα καὶ νὰ ἐργαστοῦν κάθε μιὰ στὸν κύκλο της καὶ ὅλες μαζί γιὰ νὰ περιλάβει τὸ Σύνταγμα αὐτὸ ὀρισμέναι δικτάξεις πού θὰ ἐξασφαλίσουν τοὺς ὁρους αὐτούς.

Τὰ συνεργαζόμενα γυναικεῖα σωματεῖα θάσχηθησὺν νὰ καταρτίσουν ἓνα ὑπόμνημα πού θὰ περιλαμβάνει λεπτομερῶς ὅλα τὰ αἰτήματα τῶν γυναικῶν. Στὸ ἀναμεταξὺ νομίσαμε καλὸ νὰ δώσουμε στίς ἀναγνώστριές μας μερικὲς πληροφορίες γιὰ τὴ θέση τῆς γυναίκα στὰ νεώτερα μεταπολεμικὰ συντάγματα. Τὲς περισσότερες ἀπὸ τίς πληροφορίες αὐτὲς μᾶς τίς δίνει μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τῆς γαλλίδας δικηγόρου κ. Σουζάννας Γκριμπεργκ. Δὲν ἔχομε τὴν ἀξίωση ὅτι ἐξαντλοῦμε τὸ θέμα καὶ ὅτι ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι ἀπολύτως πλήρης, ἀφίνομε ὅμως στοὺς εἰδικούς νομικούς νὰ τὴν κρίνουν καὶ νὰ τὴ συμπληρώσουν.

Πολιτικὰ δικαιώματα.

Ἀγγλία. Ἡ Ἀγγλία παρουσιάζει τὸ ἰδιαιτέρου χαρακτηριστικὸ ὅτι δὲν ἔχει γραπτὸ σύνταγμα. Ὑπάρχουν ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ νόμοι πού μποροῦν νὰ θεωρηθῶν συνταγματικοί. Ὡς πρὸς τὴν ψήφο τῶν γυναικῶν ὁ νόμος τοῦ 1928 ἐξασφαλίζει τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων στίς **βουλευτικὲς καὶ κοινοτικὲς ἐκλογεῖς.**

Αὐστρία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1920 ὄριζε ὅτι: **ὅλοι οἱ πολῖτες εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου, δὲν μποροῦν νὰ ὑπάρξουν προνόμια στηριζόμενα στὴν καταγωγή, τὸ φύλο, τὴν ἀστικὴ θέση, τὴν τάξη καὶ τὸ θρησκευμα.**

Μὲ τὸ νέο σύνταγμα τοῦ 1934 τὰ ἐκλογικὰ δικαιώματα καταργήθησαν γιὰ ὅλους τοὺς πολῖτες.

Βέλγιο. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1831 δὲν ἀναφέρει τίποτε σχετικὰ μὲ τὴ γυναίκα, ὁ νόμος ὅμως τοῦ 1919 χορηγεῖ μερικὰ δικαιώματα ἐκλογικὰ σὲ ὀρισμένες κατηγορίες γυναικῶν καὶ μὲ διαφόρους περιορισμούς.

Γερμανία. Τὸ γερμανικὸ σύνταγμα τοῦ 1919 ὄριζε ὅτι ὅλοι οἱ γερμανοὶ **ἀνεξάρτητα ἀπὸ φύλο** εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου. Ἐπειτα ἀπὸ τὴ δικτατορία τοῦ Χίτλερ, μολοντί δὲν καταργήθηκε τυπικά, δὲν ἐφαρμόζεται ὡς τόσο.

Γιουγκοσλαβία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1931 ἀναφέρει ὅτι **διὰ νόμου θὰ καθορισθῆ ἡ ψήφος τῶν γυναικῶν.**

Δανία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1915 ὄριζε ὅτι «**δι-**

καίωμα νὰ ἐκλέγουν γιὰ τὴ Βουλὴ ἔχουν ὅλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ἐκλόγιμοι εἶναι ὅλοι ὅσοι πληροῦν τοὺς ὁρους πού ἀπαιτοῦνται διὰ εἶναι ἐκλογεῖς.

Δάντζιγ. Τὸ σύνταγμα τῆς ἐλεύθερης πόλης τοῦ Δάντζιγ ὄριζε ὅτι «**ὅλοι οἱ πολῖτες εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου. Ἄντρες καὶ γυναῖκες ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα καὶ τίς ἴδιες ὑποχρεώσεις.**»

Ἑσθονία. Σύμφωνα μὲ τὸ σύνταγμα τοῦ 1920, «**ὅλοι οἱ πολῖτες τῆς Δημοκρατίας εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ καταγωγή, θρησκευμα, φύλο, κοινωνικὴ θέση, καὶ ἐθνικότητα.**»

Ἰσλανδία. Τὸ Σύνταγμα τοῦ 1920 ὄριζε ὅτι: ἐκλογεῖς εἶναι ὅλοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅσοι ἔχουν συμπληρώσει τὰ 25 χρόνια τους.

Ἰσπανία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1931 ὄριζε ὅτι: «**ὅλοι οἱ πολῖτες ἀνεξάρτητα ἀπὸ φύλο, ἀπὸ 23 χρόνων κι ἀπάνω, ἔχουν τὰ ἴδια ἐκλογικὰ δικαιώματα, σύμφωνα μὲ τίς διατάξεις τοῦ νόμου, καθὼς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγονται.**»

Ἰρλανδία. Τὸ σύνταγμα τοῦ ἐλευθέρου κράτους τῆς Ἰρλανδίας ὄριζε ὅτι: ὅποιοδήποτε πρόσωπο, ἀπὸ τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο φύλο, εἶναι ἐγκατεστημένο σὲ ὅποιοδήποτε σημεῖο τοῦ ἐλευθέρου Κράτους κατὰ τὴν ἐποχὴ πού ἀρχίζει νὰ ἰσχύει τὸ σύνταγμα αὐτὸ καὶ πού ἔχει γεννηθῆ σαυτὴ ἢ πού ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα του ἔχουν γεννηθῆ στὴν Ἰρλανδία ἢ πού κατοικεῖ τὸν περισσότερο καιρὸ στὴν Ἰρλανδία γιὰ ἑπτὰ χρόνια, λογαριάζεται πολίτης τοῦ κράτους μὲ ὅλα τὰ συναφῆ καθήκοντα καὶ δικαιώματα.

Λιθουανία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1928 ὄριζε ὅτι: **ὅλοι οἱ Λιθουανοὶ πολῖτες, ἄντρες καὶ γυναῖκες εἶναι ἴσοι μπροστὰ σὲ τὸν νόμο.** Ἐπίσης ὅτι **ἐκλογεῖς γιὰ τοὺς ἀντιπροσώπους στὴ Βουλὴ εἶναι ὅλοι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ὅσοι ἔχουν συμπληρώσει τὰ 30 χρόνια τους.**

Λουξεμβούργο. Τὸ ἀναθεωρημένο σύνταγμα τοῦ 1916 χορηγεῖ **δικαίωμα ψήφου σὲ ἄντρες καὶ γυναῖκες.**

Νορβηγία. Τὸ σύνταγμα τοῦ 1901 ὄριζε ὅτι οἱ γυναῖκες πού πληροῦν τοὺς ὁρους πού ἀπαιτεῖ τὸ σύνταγμα ἀπὸ τοὺς ἄντρες εἰμποροῦν νὰ διορίζονται σὲ δημόσιες ὑπηρεσίες κατὰ τὸ μέτρο πού καθορίζει ὁ νόμος.

Τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἀνήκει σὲ ὅλους τοὺς νορβηγούς πολῖτες, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ἀπὸ 23 χρόνων κι ἀπάνω.

Πολωνία. Σύμφωνα μὲ τὸ σύνταγμα τοῦ 1921, κάθε πολωνὸς πολίτης, ἀπὸ 21 χρόνων κι ἀπάνω, **ἀνεξάρτητα ἀπὸ φύλο** ἔχει δικαίωμα ψήφου.

Πορτογαλλία. Το σύνταγμα του 1933 δεν αναφέρει τίποτε σχετικά με τις γυναίκες, ο έκλογικός όμως νόμος του 1933 δρίζει ότι έχουν δικαίωμα σε ένορκια ψήφο (υποθέτομε για τις ένορκιακές έπιτροπές) εκτός από τους πατέρες οικογενείας και οι χήρες, οι χωρισμένες και οι άνυπαντρες από προχωρημένη ηλικία, εάν έχουν «καλή υπόληψη».

Επίσης έχουν δημοτική ψήφο οι γυναίκες που έχουν μέση εκπαίδευση (οι άντρες μπορούν να έχουν κατώτερη εκπαίδευση) ή κατέχουν δημόσια θέση.

Ρουμανία. Το σύνταγμα του 1923 δρίζει ότι θα άναγνωρισθούν ίσα πολιτικά δικαιώματα και διά τα δύο φύλα. Με το νόμο του 1919 χορηγήθηκαν δικαιώματα έκλογής και εκλογιμότητας για τους δήμους και τις κοινότητες σε ώρισμένες κατηγορίες γυναικών που έχουν συμπληρώσει τα 21 χρόνια τους. Το δικαίωμα αυτό δόθηκε σε όσες έχουν φοιτήσει σε σχολεία μέσης παιδείας ή διδασκαλεία ή επαγγελματικές σχολές, σε υπαλλήλους του Κράτους ή των δήμων ή κοινοτήτων σε χήρες πολέμου, σε γυναίκες που έχουν λάβει μετάλλια για εξαιρετικές υπηρεσίες, σε όσες διεύθυναν, κατά την εποχήν που ψηφίστηκε ο νόμος, σωματεία άγνωρισμένα μορφωτικά ή κοινωνικής πρόνοιας.

Ρωσία. Το σύνταγμα του 1918 άναγνωρίζει ίσα πολιτικά δικαιώματα και στα δύο φύλα από το 18ο χρόνο της ηλικίας τους.

Σουηδία. Το σύνταγμα δεν περιέχει τίποτα σχετικό με πολιτικά δικαιώματα της γυναίκας. Ο έκλογικός όμως νόμος του 1886 όπως τροποποιήθηκε από το 1875 ως το 1922, άναγνωρίζει ίσα εκλογικά δικαιώματα σε άντρες και γυναίκες από τα 23 χρόνια της ηλικίας τους.

Τουρκία. Το σύνταγμα της Τουρκικής Δημοκρατίας όπως άναθεωρήθηκε στα 1934, δρίζει ότι: **Γάθε τούρκος πολίτης ανεξάρτητα από φύλο** που έχει συμπληρώσει τα 22 του χρόνια έχει δικαίωμα να εκλέγει. Κάθε τούρκος πολίτης ανεξάρτητα από φύλο, από 30 χρόνων κι άπάνω μπορεί να εκλεγεί βουλευτής.

Τσεχοσλοβακία. Το σύνταγμα του 1920 δρίζει ότι δεν άναγνωρίζεται κανένα προνόμιο στηρίζόμενο στο φύλο, στην καταγωγή και στο επάγγελμα. Επίσης χορηγεί σε όλους τους υπηκόους της Δημοκρατίας **ανεξάρτητα από φύλο** δικαίωμα έκλογής και εκλογιμότητας στη Βουλή και στη Γερουσία.

* *

Εκτός όμως από τα πολιτικά δικαιώματα, τα νεώτερα συντάγματα καθορίζουν και άλλα ζητήματα που άφορούν ιδιαίτερα τη γυναίκα, όπως τις **σχέσεις γονέων και τέκνων, το γάμο, την ικανότητα της παντρεμένης γυναίκας, την εκπαίδευση**, κτλ.

Παραθέτομε τα ακόλουθα παραδείγματα παρμένα από τη συνοπτική, μα πολύ ένδιαφέρουσα μελέτη της κ. Γκριμπέργκ.

Από το **Γερμανικό** σύνταγμα του 1919.

Άρθρο. 119. Ο γάμος ως βάση της οικογενείας, της διατήρησης και της αύξησης του έθνους, τελεί υπό την ιδιαίτερον προστασίαν του Συντάγματος. Στη-

ρίζεται επί της **ισότητος των δικαιωμάτων των δύο φύλων. Η μητρότης δικαιούται της προστασίας και της βοήθειας του Κράτους.**

Άρθρο. 120. Η μόρφωσις των τέκνων των, ως προς την σωματικήν, πνευματικήν και κοινωνικήν των ανάπτυξιν, είναι το πρώτιστον καθήκον και το φυσικόν δικαίωμα των γονέων το κοινωνικόν σύνολον επιβλέπει τον τρόπον της εκτέλεσεως του καθήκοντος αυτού. Το σύνταγμα του **Δάντσιγ** (1922) περιλαμβάνει τα ίδια σχετικά με το γάμο και τη μητρότητα (**Άρθρο. 80**).

Το **Άρθρο 82** δρίζει ότι «**ή νομοθεσία οφείλει να εξασφαλίζει στα έξώγαμα παιδιά, διά την σωματικήν, ήθικην και κοινωνικήν των ανάπτυξιν τους αυτούς τους με τα νόμιμα τέκνα.**

Άρθρο 83. Η νεότης πρέπει να προστατεύεται κατά της εκμεταλλεύσεως ως και κατά τις ήθικης, πνευματικής και σωματικής έκκαταλείψεως.

Άρθρο. 114. Προς συντήρησιν της υγείας και της ικανότητος προς εργασίαν, προς προστασίαν της μητρότητος, προς αντιμετώπισιν των οικονομικών συνεπειών του γήρατος, της άσθενείας και των άτυχημάτων ως και της άνεργίας, το Κράτος οργανώνει εύρυσύστημα άσφαλίσεων με κυριαρχούσαν συμμετοχήν των άσφαλιζομένων.

Από το σύνταγμα της **Ισπανίας** (1931).

Άρθρο. 40. Ο γάμος στηρίζεται επί της ισότητος των δικαιωμάτων των δύο φύλων, και δύναται να διαλυθής διά λόγους άμοιβαίας διαφωνίας ή δι' αίτήσεως έπαρκώς δικαιολογημένης του ενός των συζύγων.

Οι γονείς υποχρεούνται να συντηρούν, να βοηθούν και να μορφώνουν τα τέκνα των. Το Κράτος επιβλέπει την εκπλήρωσιν των καθηκόντων αυτών και υποχρεούται να προσέρχεται εις επικουρίαν διά την έκπληρωσίν των. Οι γονείς έχουν τα αυτά καθήκοντα άπέναντι των φυσικών των τέκνων όπως άπέναντι των νομίμων. Οι άστικοί νόμοι θα καθορίσουν τον τρόπον της άναζητήσεως της πατρότητος

Από το σύνταγμα της **Ούρουγουάης** (1934).

Άρθρο. 41. Εξισώνει τας υποχρεώσεις των γονέων προς τα φυσικά και τα νόμιμα τέκνα των.

Η μητρότης, ανεξαρτήτως της κοινωνικής ή άστικής θέσεως της γυναίκας (αν είναι δηλ. παντρεμένη ή όχι) **δικαιούται προστασίας και άρωγής εν ανάγκη εκ μέρους της κοινωνίας.**

Άρθρο. 42. Η νομοθεσία θα προβλέψη ώστε να υπαχθής ή έγκληματικότητα των άνηλικών εις ιδιαίτερον σύστημα δικάσεως εις το όποιον θα λαμβάνει μέρος και ή γυναίκα.

Τα ελάχιστα αυτά παραδείγματα δείχνουν ότι εις τα νεώτερα συντάγματα κυριαρχεί ή αντίληψη ότι πρέπει ή τύχη των γυναικών, όπως και των άντρών, να εξασφαλίζεται εναντίον των αυθαιρεσιών των έκαστου κυβερνώντων, με το να καθορίζονται μερικές βασικές άρχές από τις όποιες ο νομοθέτης να μήν μπορεί να παρεκκλίνει.

Αυτές οι βασικές άρχές, σχετικά με τη γυναίκα θα ζητήσομε και μετς οι έλληνίδες να περιληφθούν στο νέο Σύνταγμα της χώρας μας.